

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ У 2017-2018 РР.

Шевченко Світлана Миколаївна
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник
відділу історії та філософії освіти
Інституту педагогіки НАПН України

Вступ. В умовах реформування освіти в Україні все більшої пріоритетності набуває шкільна освіта для дітей з особливими потребами. Від Закону України «Про освіту» (2017), «Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг» (2017, 2018), «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» (2017); 09 грудня 2010 р. №1224 наказом Міністерства освіти і науки України було затверджено «Положення про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах». Відповідно до Закону України «Про загальну середню освіту», розділу IV Національного плану дій на 2012 р. було розроблено та затверджено 9 серпня 2017р. Постанову Кабінету Міністрів України у якій були внесені зміни щодо Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах. Саме носієм ціннісних орієнтацій та цілеспрямованого ставлення до таких дітей було у «Постанові Кабінету Міністрів України» щодо Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах (2017). Інклюзивні класи чи групи для дітей з особливими освітніми потребами, зумовленими складними порушеннями розвитку були спрямовані на здійснення здобуття освіти відповідного рівня, розвиток та корекцію порушень [1].

Важливою метою діяльності інклюзивних класів чи груп була реалізація права на освіту дітей з особливими освітніми потребами, зумовленими складними вадами розвитку, їх інтеграція в суспільство шляхом здійснення

комплексних реабілітаційних заходів, спрямованих на здобуття освіти відповідного рівня, розвиток та корекцію порушень та швидку адаптацію до соціалізації в суспільстві.

Мета роботи. За допомогою історико-педагогічної літератури та нормативно-правової бази зробити аналіз роботи навчально-реабілітаційних центрів для дітей з особливими освітніми потребами.

Аналіз історико-педагогічної джерел та нормативно-правової бази уможлиблює твердження, що процес роботи в інклюзивних групах, класах спрямований на комплексний характер, яка забезпечувалася навчально-виховними, психолого-педагогічними, соціально-побутовими заходами. Психолого-педагогічна, корекційно-розвиткова та інша допомога особам з особливими освітніми потребами в системі освіти надавалася у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, з урахуванням їхніх потреб, визначених в індивідуальній програмі розвитку особи з особливими освітніми потребами. Корекційно-розвиткові заняття проводилися з урахуванням особливостей навчально-пізнавальної діяльності учня.

Матеріали та методи. Для визначення теоретичних основ обраної проблеми опрацьовано законодавчу та нормативну базу досліджуваного періоду.

Результати і обговорення. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 р. що вносилися до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах зазначалося, що «керівник загальноосвітнього навчального закладу на підставі заяви батьків або законних представників дитини з особливими освітніми потребами, висновку психолого-медико-педагогічної консультації та за підтримки відповідного органу управління освітою організовує клас з інклюзивним навчанням та/або спеціальні групи, створює необхідну матеріально-технічну та навчально-методичну базу, здійснює добір відповідних педагогічних працівників тощо» [2].

За визначенням інклюзивне навчання – це система освітніх послуг, що

забезпечує реалізацію права на освіту осіб з особливими освітніми потребами, а також їх соціалізацію та інтеграцію в суспільство. Психолого-педагогічна, корекційно-розвиткова та інша допомога особам з особливими освітніми потребами в системі освіти надається у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, з урахуванням їхніх потреб, визначених в індивідуальній програмі розвитку особи з особливими освітніми потребами.

Також, індивідуальна програма розвитку особи з особливими освітніми потребами - це документ, що забезпечує індивідуалізацію навчання особи з особливими освітніми потребами, визначає перелік необхідних психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових та інших послуг і засобів для розвитку дитини, який розробляється групою фахівців з обов'язковим залученням батьків чи інших законних представників дитини.

У постанові прописано, що для забезпечення ефективності навчально-виховного процесу у класі з інклюзивним навчанням кількість учнів з особливими освітніми потребами становило:

« - одна - три дитини із числа дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, затримкою психічного розвитку, зниженим зором чи слухом, легкими інтелектуальними порушеннями тощо;

- не більш як двоє дітей із числа дітей сліпих, глухих, з тяжкими порушеннями мовлення, у тому числі з дислексією, розладами спектра аутизму, іншими складними порушеннями розвитку (порушеннями слуху, зору, опорно-рухового апарату в поєднанні з інтелектуальними порушеннями чи затримкою психічного розвитку) або тих, що пересуваються на візках» [2].

Зазначимо, що навчально-виховний процес у класах з інклюзивним навчанням здійснювався відповідно до робочого навчального плану загальноосвітнього навчального закладу, складеного на основі типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів. Відповідно до особливостей інтелектуального розвитку учня розроблявся індивідуальний навчальний план та індивідуальна навчальна програма.

Велике значення для дітей з особливими потребами має корекційно-

розвиткова робота. Тому, корекційно-розвиткова робота в інклюзивних класах це комплекс заходів із системного психолого-педагогічного супроводження дітей з особливими освітніми потребами у процесі навчання, що була спрямована на корекцію порушень шляхом розвитку пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери, мовлення та особистості дитини. Корекційно-розвиткова робота завжди проводилася як корекційно-розвиткові заняття за напрямками відповідно до індивідуальних особливостей учня.

За тривалістю групового корекційно-розвиткового заняття становило 35-40 хвилин, індивідуального - 20-25 хвилин. Групи наповнюваністю два - шість учнів комплектувалися відповідним спеціалістом з урахуванням однорідності порушень та рекомендацій психолого-медико-педагогічної консультації. Корекційно-розвиткові заняття проводилися вчителями-дефектологами (корекційними педагогами) та практичними психологами.

У постанові зазначалося, що «відповідно до індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності на кожного учня з особливими освітніми потребами складалася індивідуальна програма розвитку за формою згідно з додатком, яка забезпечувала індивідуалізацію навчання, визначала конкретні навчальні стратегії та підходи» [2]. Саме тому дуже важлива індивідуальна програма розвитку учня. У ній зазначалася загальна інформація про учня, наявний рівень знань і вмінь, динаміку розвитку, адаптацію навчального матеріалу, технічні пристосування, додаткові послуги (корекційно-розвиткові заняття), визначені на підставі висновку психолого-медико-педагогічної консультації.

Індивідуальна програма розвитку розробляється групою фахівців з обов'язковим залученням батьків учня або його законних представників, затверджувалася керівником загальноосвітнього навчального закладу і підписувалася батьками або законними представниками та переглядалася двічі на рік (у разі потреби частіше) з метою її коригування. Також в індивідуальній програмі розвитку зазначалося кількість годин та напрями проведення корекційно-розвиткових занять, визначені психолого-медико-педагогічною

консультацією з урахуванням особливостей психофізичного розвитку учня та типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів, зокрема:

- три - п'ять годин - для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, затримкою психічного розвитку, зниженим зором чи слухом, легкими інтелектуальними порушеннями;

- п'ять - вісім годин - для дітей сліпих, глухих, з тяжкими порушеннями мовлення, розладами спектра аутизму, іншими складними порушеннями розвитку (порушеннями слуху, зору, опорно-рухового апарату в поєднанні з інтелектуальними порушеннями чи затримкою психічного розвитку тощо) [2].

Не менш важливі і години, визначені для проведення корекційно-розвиткових занять, які не враховуються під час визначення гранично допустимого тижневого навчального навантаження учнів з особливими освітніми потребами. Корекційно-розвиткові заняття проводилися з урахуванням особливостей навчально-пізнавальної діяльності учня.

Таким чином, освітні та соціальні потреби дітей із складними порушеннями розвитку під час їх перебування в загальноосвітньому навчальному закладі задовольняються соціальними працівниками, батьками або особами, уповноваженими ними.

Підсумок. Таким чином, їх особлива роль полягала у забезпеченні інноваційного процесу роботи в інклюзивних групах, класах спрямованих на комплексний характер, яка забезпечувалася навчально-виховними, психолого-педагогічними, соціально-побутовими заходами. Психолого-педагогічна, корекційно-розвиткова та інша допомога особам з особливими освітніми потребами в системі освіти надавалася у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, з урахуванням їхніх потреб, визначених в індивідуальній програмі розвитку особи з особливими освітніми потребами.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг (2018)
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2541-19#Text>

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 р. із правками щодо Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах (2017).